

รายงาน
การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

เรื่อง

ประดิษฐ์กรรมจากไม้ไผ่
กรณีศึกษาบ้านดอนชาด หมู่ที่ 3 ตำบลบึงหวาย
อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

โดย

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 11 (อุบลราชธานี)
สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้
ปีงบประมาณ 2549

คำนำ

รายงานการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ประดิษฐ์กรรมจากไม้ไผ่ กรณีศึกษาบ้านดอนชาติ หมู่ที่ 3 ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติงานและงบประมาณ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วม กิจกรรมหลักส่งเสริมและพัฒนาด้าน ป่าไม้ กิจกรรมพัฒนานวนศาสตร์ชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2549 ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาโดย ศูนย์ศึกษาและพัฒนา นวนศาสตร์ชุมชนที่ 11 (อุบลราชธานี) เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการใช้ประโยชน์จากป่า

การจัดทำประดิษฐ์กรรมจากไม้ไผ่ เป็นกรณีศึกษาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาอาชีพด้านป่าไม้ ในด้านการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้แก่ ผลิตผลจากป่า ตลอดจนสามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ได้อย่างดี

คณะผู้จัดทำ

กันยายน 2549

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	2
สารบัญ	3
บทนำ	4
ประดิษฐกรรมจากไม้ไผ่	4
วัสดุและอุปกรณ์ ประกอบด้วย	5
ขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	5
รูปแบบผลผลิต ต้นทุน และราคาจำหน่ายของประดิษฐกรรมจากไม้ไผ่	10

รายงานการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

เรื่อง

ประดิษฐ์กรรมจากไม้ไผ่

กรณีศึกษาบ้านดอนชาด หมู่ที่ 3 ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

บทนำ

บ้านดอนชาด หมู่ที่ 3 ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี แต่เดิมมีชื่อว่าบ้านโนนบอน แต่ในอดีตมีโรคระบาดเกิดขึ้น ที่เรียกกันว่า โรคไข้เลือด ชาวบ้านได้อพยพโยกย้ายไปอยู่ตามหัวไร่ปลายนาของตนเอง จึงทำให้บ้านโนนบอนร้างอยู่นาน ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2480 ชาวบ้านกลับมาตั้งถิ่นฐานยังที่เดิม แต่ได้เปลี่ยนชื่อจากบ้านโนนบอน เป็นบ้านดอนชาด จนถึงปัจจุบัน

บ้านดอนชาด ตั้งอยู่ริมถนนสายอุบลราชธานี-ศรีสะเกษ หลักกิโลเมตรที่ 16 มีทำเลที่ดี เพราะมีถนนหลักผ่านหน้าหมู่บ้าน สะดวกในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ปัจจุบันบ้านดอนชาดมีราษฎรจำนวน 161 ครัวเรือน ประชากร 717 คน เป็นชาย 348 คน หญิง 369 คน

ประดิษฐ์กรรมจากไม้ไผ่

การทำประดิษฐ์กรรมจากไม้ไผ่บ้านดอนชาด ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2537 โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จากนายโหล่ ไม้ทราบนามสกุล ซึ่งเป็นคนจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้เข้ามาสอนให้นายสมร แก้วอนันต์ราษฎรบ้านดอนชาดเป็นผู้เริ่มทำ ในช่วงแรกเริ่มผลิตผลิตภัณฑ์อย่างง่ายก่อนได้แก่ แคร่ไม้ไผ่ ชุตรับแขก และบันได ต่อมาเมื่อมีรายได้เพิ่มมากขึ้นก็มีคนในหมู่บ้านดอนชาดทำตาม จนเกิดกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่บ้านดอนชาดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 เริ่มแรกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งระดมทุน สำหรับให้สมาชิกได้กู้ยืมนำไปใช้ในการผลิต และต่อมาได้พัฒนาเป็นแหล่งประชุมแก้ไขปัญหาาระบบตลาด และพัฒนาฝีมือของสมาชิก

ชนิดและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ได้พัฒนาหลากหลายขึ้น ตามความคิดริเริ่มของราษฎรเอง และจากพ่อค้าผู้มาซื้อได้กำหนดรูปแบบมาให้ ช่วงเวลาที่ผลิตภัณฑ์จำหน่ายได้ดีที่สุด คือ ภายหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าวของราษฎรและช่วงฤดูแล้ง (ธันวาคม- เมษายน) จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ ร้อยละ 70 จะจำหน่ายอยู่บริเวณตลาดริมถนนเส้นหลักหน้าหมู่บ้านและอีกร้อยละ 30 จะมีการสั่งซื้อมาจากพ่อค้า สำหรับรายได้ของราษฎรจะมีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ประมาณคนละ 6,500 บาท/เดือน

ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 50 ราย โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอวารินชำราบ พัฒนาชุมชนอำเภอวารินชำราบ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงหวาย โครงการหมู่บ้านพิทักษ์ป่ารักษาสิ่งแวดล้อม สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 และบริษัท กระติงแดงจำกัด

วัสดุและอุปกรณ์ ประกอบด้วย

1. เลื่อยตัดเหล็ก
2. มีดอีโต้
3. ลิวโก้ง
4. ตลับเมตร
5. ขวาน
6. ฆ้อน
7. ไม้ตอก
8. เลื่อยธนู
9. ส่วนไฟฟ้า
10. ส่วนแท่น
11. ดอกสว่านเจาะรูและฟันเลื่อย
12. ดินสอสี
13. ชุดอุปกรณ์เคลือบเงา
14. ชุดอุปกรณ์แต่งลวดลายด้วยแก๊ส

ชุดอุปกรณ์แต่งลวดลายด้วยแก๊ส

ขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

1. เตรียมวัตถุดิบได้แก่ไม้ไผ่ ซึ่งได้จากในหมู่บ้านและรับซื้อจากหมู่บ้านอื่น ในราคาดังนี้

- ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	เส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 20 เซนติเมตร	ราคาลำละ	30 บาท
- ไม้ไผ่ขนาดกลาง	เส้นผ่าศูนย์กลาง 15-20 เซนติเมตร	ราคาลำละ	20 บาท
- ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	เส้นผ่าศูนย์กลาง 10-15 เซนติเมตร	ราคาลำละ	15 บาท

ไผ่เลี้ยงหรือไผ่สร้างไพร
(*Bambusa glaucescens* Slebold)

2. ตัดลำไม้ไผ่ให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ ขึ้นอยู่กับการแปรรูปผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด
ตัวอย่าง การเตรียมไม้ไผ่สำหรับการทำชุดรับแขก

ไม้ไผ่ลำใหญ่แบ่งตัดไม้ไผ่ส่วน โคนประมาณ 50 เซนติเมตรนำไปทำเป็นส่วนไม้ยันขา (ชันนั่ง)

ไม้ไผ่ส่วนกลางลำ ตัดทำขาหลัง ยาว 80 เซนติเมตร และขาหน้า ยาว 65 เซนติเมตร

ส่วนปลายลำ ตัดทำวีวู้พื้น โต๊ะกลาง พื้นเก้าอี้และลูกกรงพนักพิง

ไม้ไผ่ขนาดเล็กตัดทำแม่หลังพิง (คานนั่ง)

3. นำแต่ละชิ้นส่วนของไม้ไผ่ไปรมไฟพอสุกเพื่อกันมอดและไล่ความชื้น

4. เจาะรูถูกระนาดเพื่อเข้าไม้ด้วยสว่านแท่นและตีวโค้ง

5. ประกอบชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน จากนั้นนำผลิตภัณฑ์ออกผึ่งแดดประมาณ 3-4 ชั่วโมงเพื่อให้ไม้แห้ง และเข้ารูปยิ่งขึ้น

6. ตกแต่งลวดลายด้วยแก๊ส

7. เคลือบเงาให้สวยงามและเพื่อความคงทนยิ่งขึ้น

8. ผลิตภัณฑ์ชุดรับแขกไม้ไผ่พร้อมจำหน่าย

รูปแบบผลผลิต ต้นทุน และราคาจำหน่ายของประดิษฐ์กรรมจากไม้ไผ่

1. แกรี่

ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	2	ลำ
ไม้ขนาดเล็ก	2	ลำ
ตะปูยึด	30	ดอก
ตะปูเข็ม	1	ขีด
ต้นทุนการผลิต	100	บาท
ราคาขายส่ง	180	บาท
ราคาขายปลีก	200	บาท
ผลิตได้	2	ตัว / วัน / คน

2. โซฟาเล็ก

ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	1	ลำ
ไม้ขนาดเล็ก	2	ลำ
ตะปูยึด	30	ดอก
ตะปูเข็ม	1	ขีด
ต้นทุนการผลิต	70	บาท
ราคาขายส่ง	180	บาท
ราคาขายปลีก	200	บาท

ผลิตได้ 1 ตัว / วัน / คน

3. โขฟาขนาดใหญ่

1. ตอไม้ไผ่ใหญ่	2	ตอ
2. ไม้ใหญ่	1	ลำ
3. ไม้ขนาดกลาง	2	ลำ
4. ไม้ขนาดเล็ก	1	ลำ
5. ตะปูยึด	35	ดอก
6. ตะปูเข็ม	1	ขีด
ต้นทุนการผลิต	128	บาท
ราคาขายส่ง	300	บาท
ราคาขายปลีก	350 - 400	บาท
ผลิตได้	1	ตัว/วัน

4. ชุดรับแขก 5 ชั้นแต่งลาย ประกอบด้วย โต๊ะกลาง เก้าอี้เล็ก 2 ตัว เก้าอี้ยาว 1 เมตร 2 ตัว

1. ไม้ลำใหญ่	5	ลำ
2. ไม้เล็ก	5	ลำ
3. ตะปูยึด	5	ขีด
4. ตะปูเข็ม	2	ขีด
5. วานิช	20	บาท
ต้นทุนการผลิต	270	บาท
ราคาขายส่ง	700	บาท
ราคาขายปลีก	850	บาท
ผลิตได้	2	ชุด / คน / 3 วัน

5. ชั้นวางของ 3 ชั้น

1. ไม้ไผ่ใหญ่	2	ลำ
2. ไม้ไผ่เล็ก	5	ลำ
3. ตะปูยึด	2	ขีด
4. ตะปูเข็ม	2	ขีด
5. น้ำมันวานิช	20	บาท
ต้นทุนการผลิต	165	บาท
ราคาขายส่ง	300	บาท
ราคาขายปลีก	350	บาท

ผลิตได้ 1 ตัว / วัน / คน

6. เตียงนอนขนาดใหญ่ กว้าง 150 เซนติเมตร. ยาว 2 เมตร

1. ตอไม้ไผ่	2	ตอ
2. ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	3	ลำ
3. ไม้ไผ่ขนาดกลาง	2	ลำ
4. ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	2	ลำ
5. ตะปูยี่ด	1	ขีด
6. ตะปูเข็ม	2	ขีด
ต้นทุนการผลิต	200	บาท
ราคาขายส่ง	600	บาท
ราคาขายปลีก	800	บาท
ผลิตได้	1	ตัว / 2 วัน / คน

7. เตียงนอนขนาดกลาง 1.20 เมตร

1. ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	3	ลำ
2. ไม้ไผ่ขนาดกลาง	2	ลำ
3. ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	2	ลำ
4. ตะปูยี่ด	1	ขีด
5. ตะปูเข็ม	2	ขีด
ต้นทุนการผลิต	200	บาท
ราคาขายส่ง	550	บาท
ราคาขายปลีก	700	บาท
ผลิตได้	2	ตัว / วัน / คน

8. เตียงนอนเล็ก

1. ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	2	ลำ
2. ไม้ไผ่ขนาดกลาง	2	ลำ
3. ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	2	ลำ
4. ตะปูยี่ด	30	ดอก
5. ตะปูเข็ม	2	ขีด
ต้นทุนการผลิต	146	บาท
ราคาขายส่ง	400	บาท
ราคาขายปลีก	500	บาท

ผลิตได้ 1 ตัว / วัน / คน

9. กระจังมุ้งรับแขกเล็ก

1. ไม้ไผ่ขนาดกว้าง	120 ซม.	ยาว 2 เมตร
2. ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	3	ลำ
3. ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	7	ลำ
4. ไพหญ้าคา	10	ไฟ
ต้นทุนการผลิต	400	บาท
ราคาขายส่ง	800	บาท
ราคาขายปลีก	1,200	บาท
ผลิตได้	1	ตัว / วัน / คน

10. กระจังมุ้งขนาดใหญ่ ความยาว 2 เมตร กว้าง 1.50 เมตร

1. ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	4	ลำ
2. ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	10	ลำ
3. ไพหญ้าคา	14	ไฟ
ต้นทุนการผลิต	800	บาท
ราคาราคาส่ง	2,000	บาท
ราคาขายปลีก	2,500	บาท
ผลิตได้	1	ตัว / วัน / คน

11. กระจังกาแฟ กว้าง. 1 เมตร ยาว 1.50 เมตร

1. ไม้ไผ่ขนาดใหญ่	4	ลำ
2. ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	5	ลำ
3. ตะปูยึด	1	ขีด
4. ตะปูเข็ม	1	ขีด
ต้นทุนการผลิต	800	บาท
ราคาขายส่ง	1,000	บาท
ราคาขายปลีก	1,350	บาท
ผลิตได้	2	วัน / 1 ตัว / คน

12. บ้านไผ่ไม้ไผ่ กว้าง 45 เซนติเมตร ยาว 6 เมตร

1. ไม้ไผ่กลาง	2	ลำ
2. ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	3	ลำ
3. ตะปูยึด	1	ขีด
ต้นทุนการผลิต	80	บาท
ราคาขายส่ง	250	บาท
ราคาขายปลีก	300	บาท
ผลิตได้	3	ตัว / วัน / คน

13. ชิงช้าไม้ไผ่ กว้าง 1.45 เมตร ยาว 2 เมตร สูง 1.87 เมตร

1. ตอไม้ไผ่ใหญ่	5	ลำ
2. ไม้ไผ่ขนาดเล็ก	3	ลำ
3. ตะปูยึด	50	ตัว
4. เชือกใยยักซ์ขนาด 14 มม. 6		เมตร
5. น็อตยึดเชือก	4	ตัว
ต้นทุนการผลิต	500	บาท
ราคาขายส่ง	1,000	บาท
ราคาขายปลีก	1,300-1,500	บาท
ผลิตได้	1	ตัว / วัน / คน

รูปแบบผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

ขอขอบคุณผู้สนับสนุนข้อมูล
พ่อสมร แก้วอนันต์และครอบครัว
พ่อชวน ศรีอุดร
พ่อฉลอง นาคำรอด
ร้านค้าผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ตำบลบึงหวาย
โครงการหมู่บ้านพิทักษ์ป่ารักษาสิ่งแวดล้อม
สำนักบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9